

Hvem har svin på skogen?

Villsvinet står på Artsdatabankens «fremmedartsliste» og er erklært uønsket i Norge. Mattilsynet og Miljødirektoratet har laget en forvaltningsplan som har som mål å holde bestanden så liten som mulig. Det anses umulig å utrydde arten helt, selv om myndighetene mener at det hadde vært det beste.

Da villsvinet først dukket opp i Østfold, var det uenighet om hvordan det skulle forvaltes. Både jegere og grunneiere ønsket svinet velkommen. I Europa er villsvin et populært jaktbytte; et som norske jegere reiser langt og betaler dyrt for å få jakte på. Men landbruket og Mattilsynet så annerledes på det: Villsvinets framferd på bøndernes jorder er et problem i mange land. Dessuten har det lenge vært frykt for spredning av sykdommer fra villsvin til tamsvin. Afrikansk svinepest er en alvorlig sykdom som kan påføre landbruket store tap. Noen skogeiere bekymret seg for skader på skogbunnen som villsvin roter opp, og sluttet seg til motstanderne. Anti-villsvin-bevegelsen ble raskt dominerende. Selv om en del jegere og rettighetshavere nok fortsatt ser positivt på det nye tilskuddet til norsk fauna, har de for det meste stukket pipen i sekk.

Skjønt nytt tilskudd? Det har ikke vært villsvin her på lenge, det er så. Men dyra var her for tusen år siden, og ble ganske sikkert utryddet av mennesker. I Sverige holdt de ville svina stand til 1600-tallet. Både i Norge og Sverige, men særlig i Sverige, har villsvin siden blitt holdt i hegn der adel og rikfolk kunne jakte på dem. De som er her i landet nå, stammer fra dyr som har rømt fra hegn i Sverige. Riksdagen besluttet i 1987 at villsvin er en naturlig svensk art med en lang historie i landet. Derfor forvaltes villsvin ut fra samme logikk som andre jaktbare arter.

Det er altså en art som ble utryddet av mennesker, som nå kommer tilbake, og svina krysser grensen på egne bein. Ringer det noen bjeller? Andre arter som har kommet fra Sverige og skapt brudulje?

Ketil Skogen
sosiolog og forsker

NJFF ser ut til å ha et varmere hjerte for villsvin enn for ulv, uten å gå åpent ut mot offisiell villsvinpolitikk

Meninger i kronikken står for skribentens regning.

Nettopp. Ulven dukket opp igjen bare litt før villsvin, men det er en viktig forskjell, og den har blitt villsvinas ulykke.

Norsk lov slår fast at arter som sprer seg hit på naturlig vis, ikke kan betraktes som «fremmede». At de er nye er ikke nok, hvis de ikke har blitt spredt – tilsiktet eller utilsiktet – av mennesker. Det gjelder også arter som aldri har vært her før (ta varmt imot gullsjakalen, som er på vei nordover). Men villsvinet har vært her før, og er likevel erklært uønsket. Nå hører vi bare om avlings-skader og smittespredning, men den juridiske åpningen for å bekjempe svina var mer framme da de først viste seg: Siden de har rømt fra fangenskap, kan de ikke sies å ha kommet hit «naturlig». Selv om den svenske staten ser annerledes på det, og selv om det er minimal genetisk forskjell på svina som er her nå og de som var her på Olav Tryggvassons tid.

Ulven, derimot, kom fra Finland og ingen myndighet tvilte på at det var ekte, vill ulv som kom. Ulven hadde dessuten vært borte ganske kort tid, og dens rekolonisering av gamle jaktmarker ble nok sett på som mer naturlig enn når noe tilsvarende skjer med en art som ikke har vært her siden slaget ved Svolder. Uansett, ulven hadde også mange høyrøstede venner som villsvinet tydeligvis ikke har.

Det er ganske pussig hvordan kjente aktører fra ulvekonflikten inntar nye roller. Natur- og dyrevernsorganisasjonene har interessert seg påfallende lite for villsvin, selv om dyra er utsatt for et jaktregime som er mer intenst enn det som har brakt ulvejakta inn for domstolene gang etter gang. Jegere går stille i dørene, men villsvin er en attraktiv art som i andre land forsvares av nettopp jegere. NJFF ser ut til å ha et varmere hjerte for villsvin enn for ulv, uten å gå åpent ut mot offisiell villsvinpolitikk.

Det er interessant at kontroversen om ulovlig utsetting er snudd på hodet: Noen jegere hevder

Illustrasjon:
Lars M. Aurtande

hardnakket at ulvene i Sverige og Norge er satt ut av myndighetene i hemmelighet. Det ville være faunakriminalitet, og benektes bestemt i begge land. Når det gjelder villsvin, er Naturvårdsverket ikke i tvil om at en del er fraktet til nye lokaliteter av nettopp jegere. Miljødirektoratet har ikke uttalt seg, men fagfolk mener at det sannsynligvis har skjedd også her. Jegere beskylder altså myndighetene for å frakte rundt på én art, mens myndighetene beskylder jegere for å frakte rundt på en annen.

Sagaen om norske villsvin og norske ulver viser at det ikke finnes noen objektiv grense mellom «vill» og

«ikke-vill». Det er et omstridt skille, og et eksempel på det samfunnsforskere kaller en «sosial konstruksjon». Rent juridisk har myndighetene kanskje sitt på det tørre når det gjelder villsvin. Kjempeflaks da, for landbruksinteressene, at svina ikke kom samme veien som ulven, og som gullsjakalen kanskje vil ta. Men det burde ikke være juridiske slumpetreff av denne typen som avgjør skjebnen til norske arter.

Kanskje er det ikke det heller, når det kommer til stykket. Det som skjedde med den villeste og nordskeste av alle arter i Nordfjella, viser at det alltid går an å finne en utvei om man ønsker å ta fram storslegga.